

מענינא דפרשא

פקודי התשע"ד

אבן ישפה

מדוע לא העיר דמא בן נתינה את אביו משנתו?

ט"ז) שכתבו ז"ל: "אם בא ריוח לאביו (ואביו ישן) ונפסד אביו, וכשמקיץ מצטער יותר שלא הקיצו, והבן יודע דעת אביו ששמח כשמקיצו בשביל אותו דבר, מצווה להקיצו מאחר שאביו שמח על זה".

וא"כ, כיוון שהיה צפוי כאן רווח גדול – דמה בן נתינה עשה שלא כהוגן בכך שלא העיר את אביו?

והגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל כתב לתרץ בספרו 'דברות משה' (קידושין סימן נ' הערה יז) דיש לומר בדוחק, שאביו של דמה בן נתינה לא היה שפוי, ולכך גם אם היה מעיר אותו משנתו עבור רווח עצום – לא היה שמח בכך!

וסמך ה"דברות משה" את דבריו על דברי התוספות במסכת קידושין (לא א ד"ה ובאת אמו) שכתב על אמו של דמה בן נתינה: "יש במדרש שהיתה מטורפת מדעתה". ומסתבר שאם אמו הייתה מטורפת – מסתמא גם אביו היה מטורף.

"אמר רבי הודה אמר שמואל, שאלו את ר' אליעזר: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו, בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד (בירושלמי פאה פ"א ה"א איתא שאבן 'ישפה' אבדה מן החושן) בששים ריבוא שכר, ורב כהנא מתני: בשמונים ריבוא, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו" (קידושין דף ל"א ע"א).

הנה שיבחו חכמים את דמא בן נתינה, שלא העיר את אביו משנתו אלא נתן לו להמשיך בשנתו, למרות הרווח הכספי העצום.

ולכאורה, מה מקום יש כאן לשבח את דמא בן נתינה, שהרי במקרה שהאב שמח אם יעירו משנתו, כגון כאן שיש אפשרות לרווח גדול – מצווה להעיר את האבא. ומקור דין זה מספר חסידים בסימן של"ז (והביאו בבאר היטב בשו"ע יו"ד סי' ר"מ ס"ק

מניין שהאבן החסרה באפוד היתה 'ישפה'?

ישפה היתה חסרה?

הסבר נפלא הביא בספר 'פנינים יקרים' משם ספר 'הלכה אדם מישראל' (להג"ר

בתוס' בעבודה זרה (כד א ד"ה אבני מילואים) מביא מירושלמי (פיאה פ"א ה"א), היתה אבן ישפה שכנגד שבט בנימין. ומניין שאכן אבן

למלאות חסרוננו. אבל אם היה נחסר אבן מאמצעים לא היה לו תקנה, דלא היה כסדרן!" (וראה במצפה איתן בע"ז כד א שכתב בזה הסבר נוסף).

ישראל מלוקאטש זצ"ל (ל) וז"ל: "דאיתא שאבניה אפוד היו צריכין להיות כסדרן קבוע באפוד, כמו הפרשיות שבתפילין. ואם כן, על כרחך מוכח שהיה נחסר ישפה – שהיא משבט בנימין שהוא אחרון, ורשאי

מה הקשר בין בנימין למעשה דמא בן נתניה?

אבל בנימין כבד את אביו ולכן שרתה שכינה בחלקו. ולכן כשאבד ישפה מבנימין – הראה להם השי"ת גודל מצות כיבוד אב אצל דמא בן נתניה! ודוק היטב".

לא לחינם זימן ה' מעשה זה דווקא לאבן 'ישפה' של בנימין, כמש"כ במשך חכמה (פרשת תצוה): "ודע דכל השבטים צערו לאביהם במכירת יוסף, ויוסף עצמו לא הודיע לאביו רק יוסף היה ירא מפני החרם.

מדוע נקראה האבן של בנימין 'ישפה'?

עמ' ריז), וכי יש-פה הוא כנגד מי ששותק, אדרבה אין לו פה, ומדוע נאמר על בנימין שיש לו פה?

וביאר: "אמנם זה עצמו סוד המתהפכת, כי מי שאין יכול לעצור דיבורו אין לו פה והוא ברשות פיו - כמו רשעים ברשות לבם (אסתר רבה י, ג). אבל מי שהפה ברשותו, נקרא יש פה - שהפה והלב ברשותו!"

ובטעם הדבר, שנקראה אבן זו 'ישפה' כנגד בנימין - נאמר במדרש תנחומא (בראשית, ויצא ו): רחל תפשה בשתיקה, עמדה זרעה בשתיקה, ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושתיקה, בנימין בנה האבן שלומן האפוד ישפה – יודע במכירת יוסף ושותק, וזהו ישפה יש לו פה ושותק!

ועל דברי המדרש הקשה 'השפת אמת' (מאמרי שפת אמת לחנוכה וד' פרשיות ופורים,

סגולת אבן ה'ישפה'

וכו'. ונותן אבן זה לבנימין מפני הכח העוצר שבו, מפני שסגר את פיו הפתוח ולא הלשין את אחיו לאביו במכירת יוסף, ועוד לזכור לו זכות אמור' (ויעו"ש עוד דברים נפלאים מעניין סגולת אבן ה'ישפה', וכע"ז בספר 'מדרש תלפיות' אות א ענף אפוד ד"ה בנימין היה).

ומתוך כך נובעת גם סגולתה הייחודית של אבן הישפה, כפי שכתב בספר 'עזרת כהנים' (מבוא המקדש, שער אבני מלואים עמ' לד) שמבין שלל סגולותיה של אבן זו, מתייחדת סגולתה: "ויש לו טבע עוצר חזק שיעצור הדם במגע כשהוא שותת מהפה